

Aanleiding

In de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015) is vastgelegd dat gemeenten moeten samenwerken op het gebied van beschermd wonen en maatschappelijke opvang. In de regio werken we op deze dossiers met zes gemeenten samen: Bergen op Zoom, Halderberge, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen en Woensdrecht (hierna te noemen regio West-Brabant West).

Binnen onze regio zijn we al een aantal jaren terug gestart met de transformatie van beschermd wonen en de maatschappelijke opvang. Deze transformatie is gebaseerd op de uitgangspunten in de rapportage van de commissie Dannenberg "Van beschermd wonen naar een beschermd thuis". Het doel van de 'doordecentralisatie' is dat gemeenten nog meer ruimte krijgen om, op basis van hun lokale situatie, zorg en ondersteuning op maat en dichtbij voor hun meest kwetsbare inwoners te organiseren. Zodat inwoner met een psychische kwetsbaarheid, met passende ondersteuning, 'zo gewoon mogelijk' kunnen wonen in hun eigen omgeving en in de buurt van hun sociale netwerk. De financiering loopt op dit moment nog via de centrumgemeente Bergen op Zoom, maar het Rijk heeft de intentie deze middelen uit te keren aan alle gemeenten, door middel van de Wet Woonplaatsbeginsel Beschermd Wonen¹. Deze Wet maakt gemeenten verantwoordelijk voor het Beschermd Wonen van hun eigen ingezetenen. Het daarmee samenhangende verdeelmodel zorgt ervoor dat de financiële middelen voor (de nieuwe instroom) Beschermd Wonen aan individuele gemeenten worden uitgekeerd. Dit nieuwe verdeelmodel heeft een ingroeipad van 10 jaar, zodat de noodzakelijke veranderingen geleidelijk en zorgvuldig doorgevoerd kunnen worden. Gedurende deze transitieperiode, maar ook daarna, is regionale samenwerking essentieel en op een aantal punten ook verplicht gesteld door het Rijk. Gemeenten in een regio zijn al vanaf 2022 verplicht samen de beslissingen te nemen over Beschermd Wonen.

Naast de verplichting om samen te werken, heeft samenwerking ook zeker een meerwaarde zoals het realiseren van hogere ambities (realiseren transformatie BW / MO, in stand houden regionaal aanbod van voorzieningen, vergroten van kwaliteit en variëteit dienstverlening voor inwoners), solidariteit (in geld en toegang tot voorzieningen), efficiënter werken en organisatorische voordelen. In de regio is onderzocht welke samenwerkingsconstructie het best passend is voor onze regio. Er heeft een impactanalyse plaatsgevonden door de VNG en er is afstemming geweest met de VNG en de gemeenten Den Bosch en Breda. Hieruit blijkt dat een centrumregeling de beste en logische samenwerkingsvorm is voor onze regio, die voldoet aan de uitgangspunten benoemd in de vastgestelde regiovisie Beschermd Wonen / Maatschappelijke Opvang. Op 21 november 2023 is er een regionale raadsbijeenkomst georganiseerd waarbij de raadsleden uit de zes gemeenten aan de hand van een presentatie zijn meegenomen in het proces en de inhoud tot nu toe.

Binnen onze regio hebben we nieuwe (financiële) samenwerkingsafspraken gemaakt rondom de regionale taken van beschermd wonen, maatschappelijke opvang en bemoeizorg en preventie. We hebben in deze nieuwe afspraken onder andere afgesproken dat gemeenten zelf de lokale toegang organiseren voor beschermd wonen en dat we handelen op basis van financiële solidariteit. Met de regiovisie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang 2023-2028, die onderdeel uitmaakt van deze regionale samenwerking, geven we verder invulling aan onze regionale doelen en ambities voor de komende jaren in het ondersteunen van kwetsbare inwoners.

Vanaf 2022 wordt er regionaal samengewerkt op basis van een convenant waarbij een aantal taken zijn gemandateerd aan Bergen op Zoom. Inmiddels hebben zich echter, zowel landelijk als regionaal, ontwikkelingen voorgedaan waardoor de huidige samenwerkingsvorm (en de daarbij behorende samenwerkingsafspraken) niet voldoen aan de verplichtingen die vanuit het Rijk worden gesteld. Zo moeten in het kader van de nieuwe Wet Gemeenschappelijke Regeling afspraken worden gemaakt over een aantal onderwerpen die in de huidige samenwerkingsafspraken nog niet zijn opgenomen en

¹ Het ministerie van VWS heeft eind maart 2024 gecommuniceerd dat de invoering van het woonplaatsbeginsel en het daarmee samenhangend nieuw verdeelmodel beschermd wonen per 1 januari 2025 niet haalbaar is. De nieuwe streefdatum voor invoering is 1 januari 2026. [Invoering woonplaatsbeginsel BW in 2025 niet meer mogelijk | VNG](#)

wordt vanuit de Norm voor Opdrachtgeverschap een aantal (afpraak)voorwaarden gesteld die vragen om aanscherping van de huidige regionale samenwerking(safspraken).

Beoogd effect

De doordecentralisatie heeft als doel alle gemeenten verantwoordelijk te maken voor beschermd wonen maar tegelijkertijd de voordelen van de samenwerking in de regio's niet te verliezen. Door middel van het treffen van de centrumregeling 'beschermd wonen, maatschappelijke opvang, openbare geestelijke gezondheidszorg en aanverwante taken' worden de gemaakte samenwerkingsafspraken in de regio geformaliseerd en wordt de continuïteit van beschermd wonen voor onze inwoners geborgd.

Argumenten

1.1. De gemeenteraad is bevoegd om een zienswijze naar voren te brengen bij het aangaan van een centrumregeling

Uit artikel 1, vierde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) volgt dat de gemeenteraad in de gelegenheid moet worden gesteld om een zienswijze naar voren te brengen bij het voor nemen van een college om een centrumregeling aan te gaan.

1.2. Met deze samenwerkingsvorm (en de daarbij behorende samenwerkingsafspraken) wordt voldaan aan de verplichtingen die vanuit het Rijk worden gesteld.

Op dit moment wordt er samengewerkt op basis van een convenant waarbij een aantal taken zijn gemandateerd aan Bergen op Zoom. De wet Woonplaatsbeginsel en Norm van Opdrachtgeverschap vragen om een goede juridische verankering de samenwerking. Dit maakte het noodzakelijk om de bestaande bestuurlijke samenwerking, zoals deze er is, steviger te regelen conform de Wet gemeenschappelijke regelingen. Met deze centrumregeling wordt voldaan aan de regels die vanuit deze wet worden gesteld.

1.3. Het vastleggen van afspraken is het sluitstuk op de voorbereiding van de door decentralisatie van de maatschappelijke zorg

Vele jaren aan voorbereiding zijn voorafgegaan aan de totstandkoming van deze samenwerkingsovereenkomst. In de onderhavige samenwerkingsovereenkomst komen alle gemaakte afspraken samen.

1.4. De samenwerkingsafspraken geven een uitwerking van de afspraken die tussen de gemeenten West-Brabant West gemaakt moesten worden in het kader van de doordecentralisatie

De samenwerkingsafspraken geven een uitwerking van de afspraken die tussen de Gemeenten gemaakt moesten worden in het kader van de doordecentralisatie van Beschermd wonen naar Beschermd thuis.

Naast de afspraken op regionaal niveau West-Brabant West met betrekking tot specialistische voorzieningen maken de gemeenten afspraken om te komen tot een gedragen, sluitende en zorgvuldige aanpak van de doordecentralisatie van de maatschappelijke zorg in regio West-Brabant West.

Dit gaat over de gezamenlijke voorbereiding en uitvoering van de transformatie van Beschermd Wonen en maatschappelijke opvang, waaronder het ontwikkelen en realiseren van beleid waarin in samenhang wordt gewerkt aan onder andere:

- de preventie van dakloosheid;
- de benodigde algemene (gesubsidieerde) voorzieningen;
- een spreidingsplan van voorzieningen in de regio West-Brabant West om de op- en afbouwopgave te realiseren;
- de (door)ontwikkeling van de lokale toegang;
- gezamenlijke uitvoering van ondersteunende (reguliere) taken, zoals de monitoring;
- het realiseren van uitstroombmogelijkheden;
- afspraken over de financiën, die betrekking hebben op deze bovengenoemde taken (zoals de bekostiging maatschappelijke opvang en beschermd wonen in de individuele gemeenten en de bekostiging van de gezamenlijke voorzieningen);

Kanttelingen

1.1 *De invoering van het woonplaatsbeginsel en het daarmee samenhangende nieuwe financieel verdeelmodel is al meerdere keren uitgesteld.*

De beoogde invoeringsdatum staat momenteel op 1 januari 2026. Op dit moment is er sprake van een historische 'scheefgegroeide' verdeling van het budget beschermd wonen over de regio's. Onze regio valt onder de zogeheten nadeelregio's. Op dit moment zijn we als regio afhankelijk van compensatie vanuit het Rijk voor het in stand kunnen houden van ons huidige aanbod. Met de herverdeling van middelen op basis van het objectief verdeelmodel, gaan we er als regio West-Brabant West financieel flink op voorruit en ontstaat er, op termijn, financiële ruimte om het voorzieningenniveau binnen de regio verder op te kunnen bouwen en uit te breiden.

Financiën

Aan het treffen van een Centrumregeling zitten op zich zelf geen kosten verbonden. Binnen de Centrumregeling worden wel (samenwerkings)afspraken gemaakt met betrekking tot de financiering van Beschermd Wonen en maatschappelijke opvang, Oggz en aanverwante zaken en hoe om te gaan met eventuele tekorten en overschotten.

Communicatie

Vervolg

- Gemeenteraden: juli besluitvorming over zienswijze
- Colleges: september besluitvorming over regeling en vragen toestemming aan gemeenteraden
- Gemeenteraden: oktober toestemming voor samenwerking
- Colleges: november vaststellen regeling en publiceren.

Bijlagen

1. Ontwerp Centrumregeling beschermd wonen, maatschappelijke opvang, Openbare Geestelijke Gezondheidszorg en aanverwante taken gemeenten Bergen op Zoom, Halderberge, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen en Woensdrecht'.